

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Avgvstini Valerii, Veronensis Episcopi, De Rhetorica
Ecclesiastica Libri III. Perqvam Ervditi**

Valiero, Agostino

Coloniae, 1582

Quænamars sit Rhetorica Ecclesiastica, & quale sit officium oratoris. Cap.
III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69050](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69050)

DE RHETORICA ECCLES.

haereses extinguunt, seditiones sedant, concordiam pariunt, leges praescribunt, confirmant, ac etiam imprimunt in animis hominum; ita ut verè sine tyrannide dominentur, & meritò ministri Dei, internuncij, Angeli, Christi legati appellari possint, quibus nominibus iure nominantur Apostoli, et qui in Apostolico munere dicendi, sine furore & ostentatione versantur.

Quænam ars sit Rhetorica Ecclesiastica, & quale sit officium oratoris.

Cap. III.

ARS autem, quæ Ecclesiasticam eloquentiam, Christiano populo tam utilem, docet, Rhetorica Ecclesiastica appellatur: quæ est ars siue facultas inveniendi, disponendi, & eloquendi ea, quæ ad salutem animarum pertinent. Oratoris autem Ecclesiastici officium est, veritatem, arcanum Dei aperire populo, docere pie & innocenter vivere, errores turpissimos, pestiferas superstitiones, pravas consuetudines tollere, ad piam, veram, diuinamque sapientiam, Christianam religionem homines compellere, cognitione veritatis, quæ nullus est suauioribus, auditorum animos nutrire. Eius autem hic est finis propositus, persuadendo augere regnum Dei, lucrari animas Christo, ornare sanctam Ecclesiam, minuere tyrannidem diaboli, animas, Christi precioso sanguine redemptas, ad aeternam vitam & beatitudinem excitare. Pluribus verbis eandem ferè rem exprimentibus, officium & finem Ecclesiastici Oratoris explicauimus, ut teneris clericorum ingenijs consuleremus. Porro felicitas siue beatitudo,

ritudo, iucundissimum & pulcherrimum nomen, est virtutis pramium, bonorum omnium abundantia, in visione ac fruitione Dei posita. Quamuis autem ante obitum nemo verè beatus appellandus sit; perspicuū tamen est, beatos dici quosdam peregrinos, qui ad iter conficiendum omnibus impedimētis sunt liberi; beatos quosdā nauigantes, cum portum vident. Itā in huius vitæ peregrinatione inter tot fluctus, beatos humiles, Dei prouidentiam agnoscetes, & mentem suam inclinantes coram Deo; beatos mites, quorum anima ea dulcedine est pradita, vt nulla eam possit amaritudo perturbare; beatos lugentes, quibus concessa est gratia vehementer dolendi ob peccata, qua sunt, & ob bona, qua fieri possent, & minimè fiunt; beatos iustitiam, maximè vtilem illam & eximiam virtutem amantes, qua bonitatis aut innocentia nomine potest significari; beatos misericordes, aliorum calamitatibus dolentes, eisquē succurrentes: item mundos corde, temperatos, castos, qui impura libidinis tyrannide liberi, angelicam vitam incipiunt degere, visuri Deum pulchritudinis, & omnium bonorū authorē, beatos studiosos pacis, tantoq; & tam magno bono fruētes, quia nihil repugnat, quo minūs se ipsi regentes, in periculosissima huius mundi pugna vincant, & filij Dei & heredes, caelesti hereditate potiantur; beatos, quos mundus varijs modis exercet, quos vituperat, quos calumnijs oppugnat, quia veritatem diligunt, & tuentur, quia gloriā Dei quarūt, quia prodesse hominibus exemplo student. Cuius peregrinationis nostræ beatitudines exprēssit verus magister, & Dominus Iesus Christus: easquē explicans Ecclesiasticus Orator, facile demonstrabit, neq; in voluptate, neque in

4 DE RHETORICA ECCLES.

diuitijs, neque in honoribus, neque etiam in scientia, neq̄
demū in proprijs virtutibus, vt quidā philosophi putau-
erunt, collocandā esse felicitatem: sola esse bona, quæ bonos
homines efficiunt: bona corporis, valetudinē, pulchritudi-
nē, & bona externa, diuitias, honores, eatenus esse bona,
quatenus illis rectē scimus vti. Verū quemadmodū me-
dicus, quamuis non sanet semper egrotum, est tamen ap-
pellandus bonus medicus, cūm adhibuerit omnia medica-
menta ad sanandum; itā fieri potest prauitate huius se-
culi, & peruersitate ingeniorum, vt audientes bonos con-
cionatores, parū aut nihil etiam proficiant, cūm ipsi
tamen boni concionatores sint appellandi. Quod si ora-
tione sua consequetur Ecclesiasticus orator, vt, postquā
dixerit, tacita quadam voce loquantur inter se audito-
res, & commoti, ac compuncti corde, dicant: Quid ergō
faciemus? quod beatissimo Apostolorum principi dicenti
concessum est, non minimum fructum se cepisse existi-
mabit. Vt autem in omnibus, quæ in fraglobum luna con-
tinentur, quatuor genera causarum facile est reperire:
in homine enim efficientes causas dicimus Solem, & a-
lium hominem; formam, animā, ratione præditam; ma-
teriam, corpus; finem, felicitatem. & in domo efficientem
causam, nominamus aedificatorem; formam, figurā ipsius
domūs; materiam, lapides, camenta; finem, defensionem
ab iniuria calis: itā, sine paulō antè explicato, effectorem
concionum, & bonarum omnium rerum, actionum, &
verborum, dicimus sanctum Spiritum, qui precibus inuo-
candus est; nam sine eius præsentis numine, inutiles sunt
omnes sermones, planè mortua sunt conciones. Hanc rem
cūm nouisset sanctus Dominicus, interrogatus, qua ratio-
ne di-

LIBER PRIMVS.

ne, dicendo auditores in sui admirationem traheret, & tot animas concionibus suis Christo lucraretur; ea, quae dicebat, se reperire respondit in libello charitatis, in libello Spiritus sancti. Proxima causa efficiens, sunt labor & exercitatio. Forma in hoc est sita, ut aptè et congruenter dicatur ad populū; nam in scholis breuiter, acutè, & de rebus difficilibus agitur: ad populū verò copiosè, dilucidè, & de rebus in primis, ad vtilitatem animarum spectantibus, habendus est sermo, ita ut concionis forma, & eloquentia Christiana vis, ac summa omnium praeceptorum, quae tradimus, B. Augustini verbis sit describenda, ut orator Ecclesiasticus ita dicat, ut intelligenter, obedienter, & libenter audiatur. De materia agamus.

Duplicem esse materiam huius artis: remotam, & proximam.

Cap. IIII.

MATERIA Ecclesiastico oratori subiecta, duplex est: remota, & proxima; remota continet omnia, quae scripta sunt, ita ut quidquid ex philosophis, poetis, historicis, oratoribus, ex omni scriptorum genere excerpi potest, ad vtilitatem populi; id totum Ecclesiastico oratori, tanquam proprium, ab alijs usurpatum, subiiciatur. proxima verò materia, tribus dicendi generibus comprehendendi potest, Deliberatiuo, Demonstratiuo, & Iudiciali. Deliberatiuum genus est, quod in suafione & dissuafione versatur: cuius finis est vtile. Demonstratiuum, quod in laudatione et vituperatione est positum: cuius finis est honestum. Iudiciale, in accusatione & defensione est situm: cuius finis est iustum. Vtile, ut B. scribit Ambrosius,